

Özgeciliğin Çeşitli Demografik Değişkenlerle İncelenmesi: Sakarya Örneği¹

Musa YILDIRIM², Pınar TOPCUOĞLU

Öz: Öğretmenlerin hangi özelliklere sahip olması gerektiği ve ideal öğretmen özellikleri neler olduğu konusu alan yazında oldukça ilgi görmektedir. Özellikle pozitif psikoloji ve pozitif eğitim ekolü ile birlikte öğretmenleri güçlü karakter özelliklerine odaklanan çalışmaların sayısında artış gözlenmektedir. Öğretmenlerin güçlü karakter özelliklerinden birinin de özgecilik olduğu bilinmektedir. Fakat ülkemizde öğretmenleri adaylarının özgecilik tutumlarının anlaşılmasına yönelik çalışmaların oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda bu çalışmada öğretmen adaylarının özgecilik tutumlarının, belirlenen demografik değişkenlere(cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey, bölüm) göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırma grubu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören 517 (369 kadın, 128 erkek, 20 belirtmemiş) kişiden oluşmaktadır. Örneklem grubunun yaş ortalaması 21,142(Min: 17; Max: 37; SS: 2,40)dür. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu ve Özgecilik Ölçeği(Doğan ve Sapmaz, 2015) kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında çözümlenmiştir. Katılımcılardan elde edilen verilere göre, özgeciliğin cinsiyete göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediğini incelemek için Bağımsız Örneklem T-Testi ve sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey ve bölüm bazında farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek için Tek Yönlü Anova Testi kullanılmıştır. T testi ve Tek Yönlü Anova analizleri sonucunda özgecilik tutumlarının sadece bölüme göre farklılık gösterdiği cinsiyet,

¹ Bu çalışma 12.Ulusal PDR Öğrencileri Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur.

² Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık A.B.D, musayildirim78@gmail.com

sınıf düzeyi ve sosyoekonomik düzeye göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özgecilik, yardımseverlik, öğretmen özelliği.

Investigation With Altruism Of The Various Demographic Variables:

Example Of Sakarya

Abstract: That teachers should have which features and characteristics of the ideal teacher that what matters is receiving considerable attention in the literature. Teacher training school with particularly positive psychology and positive increase in the number of studies focusing on the strong character traits are observed. The strong character of the teachers, it is known that one of the features of altruism. But in our country work towards an understanding of the attitudes of the teacher candidates of altruism was found to be quite limited. In this study, it was aimed to investigate whether it shows or not, a statistically significant difference to demographic variables (gender, grade level, socioeconomic status, section)determined altruism attitudes of college students. Research group consists of 517 (369 female, 128 men, 20 have not specified) people who study in different parts of the Sakarya University Faculty of Education in the academic year 2014-2015 . In order to measure altruism attitudes of college students, "Personal Information Form" and "Altruism Scale" was used. The obtained data were analyzed by SPSS 22.0 software package. According to the data obtained from participants, Independent Samples T-test was used in order to examine whether altruism statically differs according to gender and One Way ANOVA Test was used to examine whether it differs on the basis of socioeconomic level, class level, and section.: It was found out in results of T-test and One-Way Anova that altruism attitudes vary only by section and there is no statically significant difference in terms of gender, class level and socioeconomic level.

Key Words : Altruism, helpfulness, teacher characteristics

Giriş

Öğretmenlerin hangi özelliklere sahip olması gerektiği konusu alan araştırmacıları tarafından uzun yıllar boyu tartışılmış bir konudur(Veldman ve Peck, 1963). Bu bağlamda

“Öğretmen-öğrenci ilişkisi nasıl olmalıdır, öğretmen ne tür kişilik özelliklerine sahip olmalıdır ve temel öğretmenlik becerileri neler olmalıdır?” sorularına cevap aranmıştır(Barr, 1952). Miron(1983)'nın, yaptığı çalışmada iyi öğretmenin sahip olabileceği özellikler 4 başlık altında toplanmıştır. Bunlar; akademik bilgileri verme şekli, öğrenmeye yardımcı olma, öğrenci ile sıcak ve içten bir ilişki kurabilme ve kişisel niteliklerdir(zekâ, davranış, fiziksel görünüş). Liakopoulou(2011)'da etkili bir öğretmenin; öğretim yöntemi, müfredat bilgisi, öğrenciyi tanıma, öğretmenlik formasyonu, alan bilgisi ve kendini tanıma konularında yetkin olması gerektiğini vurgulamaktadır. Olcay Boztaş(2008) da yaptığı araştırmada etkili öğretmen özelliklerini 7 alt boyutta ele almış ve bunları; öğretmen-öğrenci ilişkileri, sınıf içi davranışlar ve kişisel özellikler, öğretmen yetisi, motive edici özellikler, mesleki davranışlar, sınıf içi disiplin ve değerlendirme ve dönüt-düzetme olarak adlandırmaktadır.Yapılan bazı araştırmalarda ise öğretmenlerin güçlü karakter özelliklerine odaklanmaktadır(Rushton, Morgan ve Richard, 2007). Öğretmenlerin güçlü karakter özelliklerinin uzun yıllardan beri araştırılan bir konu olduğu görülmektedir(Dodge, 1943; Murray, Rushton ve Paunonen, 1990) fakat, özellikle pozitif psikoloji ve pozitif eğitim anlayışının gelişmesi ile birlikte bu araştırmalar hız kazanmıştır(Duckworth, Wuinn ve Seligman, 2009; Tadic, Bakker ve Oerlemans, 2013). Yapılan bu araştırmalar öğretmenlerde var olan güçlü kişilik özelliklerinin iş tatmini ve iş başarısını arttırdığını göstermektedir. Örneğin McIlveen ve Perera(2015), iyimserlik düzeyi yüksek öğretmenlerin daha yüksek kariyer beklentisine sahip olduğunu tespit etmiştir. Yapılan bir başka çalışmada ise çeşitli karakter özelliklerinin öğretmen ve öğrenci başarısına katkıda bulunduğu tespit edilmiştir. Bu karakter özelliklerinin yaratıcılık, iyimserlik, şefkat-sevecenlik, affedicilik, saygı duyma, mizah ve adalet olduğu bildirilmiştir(Walker, 2008).

Öğretmenlerin güçlü karakter özelliklerinden bir diğerinin ise özgecilik olduğu düşünülmektedir(Yavuzer, İşmen-Gazioğlu, Yıldız, Demir, Kılıçaslan ve Sertelin, 2006). Batson(2004) 'e göre özgecilik, hiçbir maddi çıkar gözetmeksizin bir başkasının yararına davranmak anlamına gelmektedir. Unger (1991) ise özgeciliği, ahlaki bir değer olarak değerlendirmiş ve özgeci davranışın hiçbir zorlama olmadan bir başkasına yardım etmek şeklinde tanımlamıştır. Hastings, Utendale ve Sullivan (2007) 'da özgeciliği, kişilerin bir başkası için kendinden fedakarlık etmesini gerektiren bir değer olarak ele almıştır.

Tanımlardaki ortak noktalar göz önüne alındığında özgecilik, diğer insanlara yardım etmek anlamına gelen pro-sosyal bir davranıştır. Özgecilik iyi niyetli olmayı, diğerlerine karşı duyarlı olmayı, fedakarlık etmeyi, benmerkezci tutumdan uzak olmayı içerir bir kavramdır (Frey ve Meier, 2004). Ancak diğer insanlara yardım etmek özgeci davranış için yeterli değildir. Kişilerin yaptığı yardım etme davranışından herhangi bir menfaat, kâr ya da ödül beklememesi gerekmektedir (Akbaba, 1994; Kapıkıran, 2008). Başka bir deyişle özgecilik, bilinçli olarak, herhangi bir çıkar gözetmeksizin başkalarına yardım etme eğilimi olarak tanımlanmaktadır (Boehm, 1979).

Öğretmende özgeciliği ve yardımseverliği ele alan araştırmalar mevcuttur. Scott, Cox ve Dinham(1999) tarafından yapılan araştırmada özgeciliğin, öğretmenleri motive eden bir değişken olduğunu anlaşılmıştır. Özabacı ve Acat (2005) tarafından yapılan araştırmaya göre yardımseverliğin ideal öğretmen özelliklerinden biri olduğu tespit edilmiştir. Bir başka çalışmada ise katılımcıların “öğretmen” algıları metaforlar aracılığı ile incelenmiş ve öğretmenlerin özgeci tutumlarına vurgu yapan “*Öğretmen melektir, öğretmen bakıcıdır, öğretmen çevresini aydınlatır.*” gibi metaforlar yüksek puan almıştır (Cerit, 2008). Yapılan araştırmalardan hareketle öğretmenlik mesleği, diğerleri(öğrenciler, veliler ve idareciler) tarafından özgeci tutumları çevresine yansıtan bir meslek olarak algılanmaktadır(Cerit, 2008). Aynı zamanda özgecilik, öğretmenlerde doyumlu bir meslek yaşantısı için önemli bir motivasyon kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır(Sinclair, 2008).

Özgecilik kavramının zaman içinde değişip gelişebilecek bir yapıda olduğu yapılan araştırmalarda mevcuttur. Çermik ve Şahin(2010) tarafından yapılan araştırmada öğretmen yetiştirme sürecinin başında(lisans eğitiminin başlarında) üniversite öğrencilerinin mesleği seçme sebebi olarak daha çok dışsal ve çıkarıcı etkenler ön plandadır. Fakat sürecin sonunda, lisans eğitimi sonlarında ,öğretmenlik mesleğini seçme sebebi olarak daha çok içsel ve özgeci faktörlerin etkili olduğu görülmüştür. Bu durum lisans eğitimi sürecinde öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin farklılaştığını göstermektedir. Eğitim fakültelerinde uygulanan müfredat ve ders içerikleri göz önüne alındığında ; özgeciliğe yönelik formal eğitimler verilmediği görülmektedir.Yapılan çalışmada özgeciliğin gelişmesinde daha çok informal yaşantılardan kazanıldığı söylemek mümkün olabilir.

Sonuç olarak özgecilik, toplum tarafından bir öğretmen özelliği olarak algılanmakta ve aynı zamanda öğretmen motivasyonu, öğretmenlerin kariyer beklentileri gibi öğretmenlerin niteliklerini arttırabilecek değişkenle ilişkili görünmektedir. Fakat nitelikli öğretmen yetiştirmeyi hedefleyen eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarının özgecilik düzeyleri üzerinde yapılan çalışmaların oldukça az olduğu gözlenmektedir. Bu bağlamda bu çalışma Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenimini sürdüren öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerini bölüm, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey ve cinsiyet değişkenine incelemeyi amaçlamaktadır.

Yöntem

Bu araştırma, öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin; cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey ve bölüm gibi demografik değişkenler açısından incelemeyi ve adı geçen değişkenler arasında ne tür farklılıkların olduğunu ortaya koymayı amaçlayan, betimsel türde ilişkisel tarama modeliyle gerçekleştirilmiş bir çalışmadır.

Araştırma Grubu

Çalışmanın araştırma grubunu 2014-2015 eğitim öğretim yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin farklı bölümlerinde öğrenim gören ve seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 517 kişiden oluşmaktadır. Katılımcıların 369 kadın, 128 erkektir ve 20 kişi cinsiyetini belirtmemiştir. Araştırma grubunun sınıf düzeyi dağılımına bakıldığında 517 kişiden 172'si birinci sınıf, 86'sı ikinci sınıf, 56'sı üçüncü sınıf ve 158'i dördüncü sınıftır. Gruba sosyoekonomik(SED) durum düzeyine göre bakıldığında, 517 katılımcıdan 23'ü düşük SED, 425'i orta SED, ve 28'i yüksek SED grubu içindedir. Son olarak veri setinin bölüm bazında ne şekilde dağıldığına bakıldığında veriler bu sayının; Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Bölümü için 72, Zihin Engelliler Öğretmenliği Bölümü için 49, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü için 48, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü için 48, Fen Bilimleri Öğretmenliği Bölümü için 65, İlköğretim Matematik Öğretmenliği Bölümü için 94, Sınıf Öğretmenliği Bölümü için 17, Türkçe Öğretmenliği Bölümü için 15, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü için 59 ve İngilizce Öğretmenliği Bölümü için 50 katılımcı şeklindedir.

Veri Toplama Araçları

Çalışmada, katılımcıların özgecilik düzeylerini ölçmek için “Özgecilik Ölçeği” ve demografik bilgilerini elde edebilmek için “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Özgecilik Ölçeği

Araştırmada katılımcıların özgecilik düzeylerinin ölçmek amacıyla Özgecilik Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, Türk kültüründe yaşayan bireylerin özgecilik düzeylerini ölçmek amacıyla Doğan ve Sapmaz (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek geliştirme sürecinde yapılan açımlayıcı faktör analizi sonucu tek boyutlu bir yapı elde edilmiştir ve ölçek 15 maddeden oluşmaktadır. Yapılan istatistik analizler sonucunda ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .84 ve test tekrar test güvenilirlik katsayı .74 olarak belirlenmiştir. Ölçekte 2., 3., 7., 8. ve 10. maddeler ters puanlanmaktadır. Katılımcıların ölçekten yüksek puan alması, özgecilik düzeylerinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Mevcut araştırma için Cronbach Alpa değerine bakıldığında ise bu değer .84 olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler SPSS 22.0 paket programında analiz edilmiştir. Araştırmanın amacına uygun olarak özgecilik puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini inceleyebilmek amacıyla Bağımsız Örneklemeler İçin T-Testi kullanılmıştır. Daha sona özgeciliğin, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey ve bölüm bazında farklılık gösterip göstermediğini ortaya koyabilmek adına One-Way Anova Testinden yararlanılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırma grubundan elde edilen verilerin analizi sonucu ulaşılan bulgular tablolar halinde sunulacaktır. Tablo 1’de öğretmen adaylarının özgecilik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre incelendiği T-Testi sonuçları bulunmaktadır.

Tablo1. Öğretmen Adaylarının Özgecilik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesine yönelik olarak yapılan T-Testi Sonuçları

Bağımsız Değişken	N	\bar{X}	ss	t	df	p
Cinsiyet	Kız	369	83,54	12,39	4,041	,089
	Erkek	128	78,258	13,53		

* $p < 0,05$

Tablo 1. incelendiğinde öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterdiği, kız öğrencilerin özgecilik ortalamalarının ($\bar{X} = 83,54$) erkek öğrencilerin özgecilik ortalamalarından ($\bar{X} = 78,258$) daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat yapılan analize göre bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı değildir ($t=4,041$, $p=0,089$)

Tablo2’de öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin sınıf düzeyi, bölüm ve sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre incelenmesine yönelik uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları bulunmaktadır. Sonuçlar tek tabloda verilmiş olup, üç bölümde incelenmiştir.

Tablo2. Öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin sınıf düzeyi, bölüm ve Sosyoekonomik düzey değişkenlerine göre incelenmesine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler		Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	f	p
Sınıf Düzeyi	Gruplar arası	1273,141	3	424,471	2,580	,053
	Grup içi	76844,966	467	164,550		
	Toplam	78118,380	470			
Sosyoekonomik düzey	Gruplar arası	228,503	2	114,252	,694	,500
	Grup içi	77876,861	473	164,645		
	Toplam	78105,364	475			
Bölüm	Gruplar arası	8724,866	9	969,430	6,275	,000**
	Grup içi	76932,331	498	154,483		
	Toplam	85657,197	507	1123,91		

* $p < 0,05$

Tablo2'nin birinci bölümü incelendiğinde; öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine ortaya koymaya yönelik olarak uygulanan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görünmektedir. Sonuçlar bakıldığında, özgecilik düzeyinin sınıf düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği anlaşılmaktadır((F=2,580 p=0,53).

Tablo2'nin ikinci bölümü incelendiğinde öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin SED değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans analizi sonuçlarına ulaşılmaktadır. Buna göre özgecilik düzeylerinin SED değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmektedir(F=0,694, p=0,500).

Son olarak Tablo2'nin üçüncü bölümü incelendiğinde öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin bölüm değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğine yönelik yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçlarına ulaşılmaktadır. Buna göre öğretmen adaylarının özgecilik düzeylerinin bölüm değişkenine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır(F=6,275, p=0,00) Hangi bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları arasında farklılık olduğunu ortaya koymak amacıyla çoklu karşılaştırma testi uygulanmıştır. Grupların üçten fazla olması ve gruplardaki örneklem sayılarının eşit olmaması durumu göz önünde tutulara Scheffe Testi uygulanmıştır (Kayri, 2009). Sonuçlar Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Özgecilik Puanların Bölüm Değişkeni Açısından İncelenmesine Yönelik Yapılan Scheffe Testi Sonuçları

	Bölüm	Ortalama farkı	Standart hata	P
PDR	FBÖ	-8,98	2,09	,034*
	OÖE	-10,40	2,15	,006*
ZEÖ	ELT	-10,44	2,44	,034*
	FBÖ	-14,56	2,30	,000*
	OÖE	-15,98	2,34	,000*
BÖTE	İMÖ	-8,93	2,13	,044*
	FBÖ	-10,60	2,32	,015*
	OÖE	-12,02	2,37	,003*

*p<0,05

PDR, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik; ZEÖ, Zihin Engelliler Öğretmenliği; BÖTE, Bilgisayar ve Eğitim Teknolojisi Eğitimi; FBÖ, Fen Bilimleri Öğretmenliği; İMÖ, İlköğretim Matematik Öğretmenliği; OÖE, Okul Öncesi Eğitimi ve ELT, İngilizce Öğretimi Eğitimi kısaltmalarıdır.

Scheffe Testi sonuçlarına göre PDR bölümü öğrencileri ile FBÖ ve OOÖ bölümü öğrencileri arasında özgecilik puanları açısından anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre OOÖ ve FBÖ bölümlerinin özgecilik puanları PDR bölümüne göre daha yüksektir($p < 0.05$). Bölümler arası karşılaştırmalarda elde edilen bir diğer bulgu ise ZEÖ öğrencilerinin özgecilik puanlarının ELT, FBÖ, OOÖ ve İMÖ öğrencilerinden istatistiksel olarak anlamlı düzeyde yüksek olduğu yönündedir($p < 0.05$). Son olarak BÖTE bölümü öğrencilerin özgecilik puanları FBÖ ve OOÖ bölümü öğrencilerinin özgecilik puanlarından anlamlı düzeyde düşük bulunmuştur($p < 0.05$).

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin özgecilik tutumlarının cinsiyet, sınıf düzeyi, sosyoekonomik düzey, bölüm değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir.

Araştırma bulgularından ilki özgecilik puanlarının cinsiyet faktörüne göre farklılaşmadığı yönündedir. İlgili literatür incelendiğinde bazı araştırmalar kadınların özgecilik puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğunu bulmuş ve bu durumun cinsiyet rolleri ile ilgili olabileceğini oraya konmuştur (Duru, 2002; Eisenberg & Mussen, 1997). Buna göre erkekler daha çok güç ve statü arayışında iken kadınlar daha çok ilişki içinde bulunma eğilimindedirler(Brody, 1997). Böylece kadınların özgecilik düzeylerinin doğası gereği daha yüksek olduğu söylenmektedir. Fakat mevcut araştırmaya katılan örneklem grubu üniversite öğrencileridir. Bilindiği gibi üniversite öğrencileri gelişim dönemi açısından son ergenlik ile genç yetişkinlik arasındadır. Bu dönemde başarılı geçmesi sonucu androjen kimlik özelliklerinin geliştiği ve kadın ile erkek arasındaki farklılıkların optimal seviyeye indiği bilinmektedir(Atak, 2011). Dolayısıyla geleneksel anlayışın aksine erkeklerin de ilişkilere yeterince anlam yüklediği ve ilişki içinde bulunmaya istekli olduğu ve böylece cinsiyetin özgecilik puanlarını etkilemediği düşünülebilir. Nitekim bu açıklamayı güçlendirebilecek araştırma bulguları mevcuttur(Ak ,2013; Akbaba,1994; Avcı ,Aydın ve Özbaşaran, 2013; Kaçar ve Banbal ,2010 ; Kasapoğlu, 2013; Mutafçılar, 2008).

İkinci bir bulgu olan sınıf düzeyi ile özgecilik arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Kaçar Banbal (2010) hemşirelik öğrencilerinin özgecilik düzeylerinin incelendiği çalışmada sınıf düzeyinin özgecilik alt boyutları ve toplam puanları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı bulgusuna ulaşmış ve bu bulgunu özgeciliğin hemşirelik değerlerindeki yeri açısından önemli olarak değerlendirilmiştir. Bazı araştırmalar da (Akbaba, 1994; Kasapoğlu, 2013; Ak , 2013) sınıf düzeyinin özgecilik tutumlarını etkilediğini belirtmişlerdir. Kasapoğlu'nun(2013) çalışmasında 3.sınıf öğrencilerinin özgecilik tutumları 1.sınıf öğrencilere nazaran daha yüksek çıkmasına rağmen Ak'ın (2010) çalışmasında 1.ve 2. sınıf öğrencilerinin 3.ve 4. Sınıf öğrencilerine göre özgecilik tutumları daha yüksek çıkmıştır.Görüldüğü üzere sınıf düzeyi ile ilişkili olan özgecilik düzeylerinin bile birbiri ile tutarlı olmadığı görülmektedir.Bu da araştırmacıların yaptığı ortak özgecilik tanımı ile uyusmaktadır. Mateer ve Willover (1994), Sears ve Carlsmith (2003) özgeciliği, kişinin başkalarının yararı ve iyiliği için dışarıdan herhangi bir ödül beklentisi içinde olmadan , kişisel çıkar sağlamadan içtenlikle yaptığı davranışlar olarak ifade etmiştir.Buradan hareketle özgecilik sınıf düzeyinden etkilenen bir durum değil , kişisel bir tercih olarak değerlendirilebilir.

Diğer bir bulgu olan sosyoekonomik düzey ile özgecilik arasında anlamlı bir farkın olmamasıdır. Sosyoekonomik düzey bilindiği üzere ailenin maddi gelirini ifadelendirmektedir. Bu durum da kendisi çalışmayan öğrenciler için anne ve baba çalışma durumuna göre şekil almaktadır. Bu bulgu literatürdeki bazı kaynaklarla örtüşmektedir.Öyle ki , Ak (2013) üniversite öğrencilerinin özgecilik düzeylerinin yordayıcısı olarak yaşam amaçları çalışmasında yaptığı analizler sonucunda anne çalışma durumunun özgecilik tutumunu etkileyen bir değişken olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Yine aynı sonuç Kaçar Banbal'ın (2010) sonuçlarına paralellik göstermektedir. Onatır (2008) ise öğretmenlerde özgecilik ile değer tercihleri arasındaki ilişkiyi gösteren araştırmasında yüksek gelire sahip öğretmenlerin düşük gelirli öğretmenlere göre daha özgeci tutum sergiledikleri bulgusuna ulaşmıştır. Bu da olumlu sosyal davranışı etkileyen toplumsal adalet duygusunun bir baskı oluşturduğu ve bu baskıyı ortadan kaldırmak amaçlı özgeci davranışlarda bulunduğu sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmanın dördüncü bulgusu üniversite öğrencilerinin özgecilik tutumlarının okudukları bölüm/branşa göre anlamlı farklılık göstermesidir. Araştırmanın bulguları Onatır

(2008) ve Mutafçılar'ın (2008)buldukları özgecilik tutumlarının bölüm değişkenine göre farklılık göstermesi açısından paralellik göstermektedir. Hem Onatır (2008) hem de Mutafçılar (2008) araştırma bulguları sınıf öğretmenlerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha özgeci tutuma sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Fakat bu araştırma da sınıf öğretmenlerinin özgecilik puanı yüksek olmasına karşın anlamlı bir farklılığın olmadığı gözlenmektedir. Anlamlı farklılık bulunan bölümlerin özgecilik puanları Scheffe Testi sonuçlarına göre OÖE ; PDR,ZEÖ VE BÖTE bölümleri arasında anlamlı farklılık bulunmuş ve durum OÖE bölümünün lehine olmuştur. OÖE bölüm öğrencilerinin Özgecilik puanlarının diğer puanlara nazaran daha yüksek olmasında etkili olan faktör hitap ettikleri/edecekleri kitlenin yaş olarak küçük olması ve onları anlayabilmek için yüksek düzeyde empatik olmak gerektiği ve dolayısıyla özgeci oldukları sonucuna ulaşılabilir.(Ekinci & Aybek, 2010).Nitekim empati ve özgeciliğin birbirini önemli ölçüde etkileyen beceriler olduğu pek çok araştırmada mevcuttur.(Balbal, 2010; Öz 1998;Batson, 1998; Eisenberg & Miller, 1987; Kumru,Carlo & Edwards, 2004). BÖTE bölümü öğrencilerinin özgecilik puanları ile FBÖ ve OÖÖ arasındaki anlamlı farklılıkta düşük puana sahip bölüm olmasının nedeni iletişim aracı olarak mekanik bir aracı kullanmasından, doğrudan insan ile iletişime girmeyişinden kaynaklanıyor olabilir. Yapılan pek çok araştırma da özgeciliğin daha çok insan ile iletişimde olan bölümlerde yüksek olduğu İktisat, ekonomi ,hukuk gibi bölümlerde özgecilik puanlarının daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır(Coulter, Wilkes & Der-Martirosian, 2007 ; Duru, 2002).

Kaynakça

- Ak, K.(2013). *Üniversite öğrencilerinin özgecilik düzeylerinin yordayıcısı olarak yaşam amaçları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi,Tokat.
- Akbaba, S. (1994). *Grupla psikolojik danışmanın sosyal psikolojik bir kavram olan özgecilik üzerindeki etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Atak, H. (2011). *Kimlik gelişimi ve kimlik biçimlenmesi: Kuramsal bir değerlendirme*. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(1).
- Avcı, D., & Aydın, D., ve Özbaşaran, F.(2013). *Hemşirelik öğrencilerinde empati-özgecilik ilişkisi ve özgeci davranışın bazı değişkenler açısından incelenmesi*. *Balıkesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2),108-113.
- Barr, A. S. (1952). *The measurement of teacher characteristics and prediction of teaching efficiency*. *Review of Educational Research*, 22(3), 169-174.

- Batson, C. D. (2014). *The altruism question: Toward a social-psychological answer*. Psychology Press.
- Batson, C. D. (1998). Altruism and prosocial behavior. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske, & G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology*, (4th ed., Vol. 2, pp. 282–316). Boston: McGraw-Hill. Doi:10.1002/0471264385.wei0519
- Boehm, C. (1979). Some problems with altruism in the search for moral universals. *Behavioral science*, 24(1), 15-24. Doi: 10.1002/bs.3830240104
- Brody, L. R. (1997). Gender and emotion: Beyond stereotypes. *Journal of Social issues*, 53(2), 369-393.
- Coulter, I. D., Wilkes, M., ve Der-Martirosian, C. (2007). Altruism revisited: a comparison of medical, law and business students' altruistic attitudes. *Medical Education*, 41, 341–345. Doi: 10.1111/j.1365-2929.2007.02716.x
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(4), 693-712.
- Çermik, H., ve Şahin, B. D. A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28), 201-212.
- Dodge, A. F. (1943). What are the personality traits of the successful teacher?. *Journal of Applied Psychology*, 27(4), 325.
- Doğan, T. ve Sapmaz, F. (2015). Özgeciliğin Değerlendirilmesi ve Öznel İyi Oluşla İlişkisinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Çalışma. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Sakarya Üniversitesi.
- Duckworth, A. L., Quinn, P. D., ve Seligman, M. E. (2009). Positive predictors of teacher effectiveness. *The Journal of Positive Psychology*, 4(6), 540-547
- Duru, E. (2002). Öğretmen adaylarında empatik eğilim düzeyinin bazı psikososyal değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(12):21-35.
- Eisenberg, N. ve Miller, P. A. (1987). The relation of empathy to prosocial and related behaviors. *Psychological Bulletin*, 101, 91-119. Doi: 10.1037/0033-2909.101.1.91
- Ekinci, Ö., ve Aybek, B. (2010). Öğretmen adaylarının empatik ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *İlköğretim Online*, 9(2).
- Freedman, J. L., Sears, D. O., & Carlsmith, J. M. (2003). *Sosyal psikoloji*. (A. Dönmez, Çev.). Ankara: İmge Kitapevi Yayınları.
- Frey, B. S., ve Meier, S. (2004). Social comparisons and pro-social behavior: Testing" conditional cooperation" in a field experiment. *American Economic Review*, 1717-1722.
- Hastings, P. D., Utendale, W. T., ve Sullivan, C. (2007). The socialization of prosocial development. In J. E. Grusec, & P. D. Hasting (Eds.), *Handbook of socialization theory and research* (pp.638-664). New York: Guilford Press. Chapter: 25, 638-664.

- Kaçar Banbal, G. (2010). *Hemşirelik Öğrencilerinin Özgeçilik Düzeyleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kapıkıran, N. A. (2008). Moral behavior and pro-social behaviors: Does art education create a difference?. *International Journal of Human Sciences*, 5(2).
- Kasapoğlu, F. (2013). *Üniversite öğrencilerinde iyilik hali ile özgeçilik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kayri, M. (2009). Araştırmalarda gruplar arası farkın belirlenmesine yönelik çoklu karşılaştırma (post-hoc) teknikleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 51-64.
- Kumru, A., Carlo, G., ve Edwards, C. P. (2004). Olumlu Sosyal Davranışların ilişkisel, Kültürel, Bilişsel ve Duygusal Bazı Değişkenlerle ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19, 109-129.
- Liakopoulou, M. (2011). Teachers' pedagogical competence as a prerequisite for entering the profession. *European Journal of Education*, 46(4), 474-488.
- Mateer, N.H. ve Willover, D.J. (1994). Teacher altruism: Implications for administrators. *Pennsylvania Educational Leadership*, 13(2), 29-31.
- McIlveen, P., ve Perera, H. N. (2015). Career optimism mediates the effect of personality on teachers' career engagement. *Journal of Career Assessment*, 1069072715616059.
- Murray, H. G., Rushton, J. P., ve Paunonen, S. V. (1990). Teacher personality traits and student instructional ratings in six types of university courses. *Journal of educational psychology*, 82(2), 250.
- Miron, M. (1983). What makes a good teacher?. *Higher Education in Europe*, 8(2), 45-53.
- Mutafçılar, I. (2008). *Özgeçilik Kavramının Tarihsel Gelişimi ve Öğretmen Özgeçiliği Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Olcaz Bozdaş, Elif. (2008). *The Characteristics Of Effective Teachers As Perceived By Primary School Students And Teachers*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara
- Onatır M. (2008). *Öğretmenlerde Özgeçilik ve Değer Tercihleri Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öz, F. (1998). Hemşirelikte Özgeçilik. *Çukurova Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*(2), 53-57.
- Özabacı, N., ve Acat, B. M. (2005). Öğretmen adaylarının kendi özellikleri ile ideal öğretmen özelliklerine dönük algılarının karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 11(2), 211-236.

- Rushton, S., Morgan, J., ve Richard, M. (2007). Teacher's Myers-Briggs personality profiles: Identifying effective teacher personality traits. *Teaching and Teacher Education*, 23(4), 432-441.
- Scott, C., Cox, S., ve Dinham, S. (1999). The occupational motivation, satisfaction and health of English school teachers. *Educational psychology*, 19(3), 287-308.
- Sinclair, C. (2008). Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79-104.
- Tadic, M., Bakker, A. B., ve Oerlemans, W. G. (2013). Work happiness among teachers: A day reconstruction study on the role of self-concordance. *Journal of school psychology*, 51(6), 735-750.
- Unger, L. S. (1991). Altruism as a motivation to volunteer. *Journal of Economic Psychology*, 12(1), 71-100.
- Veldman, D. J., ve Peck, R. F. (1963). Student-teacher characteristics from the pupils' viewpoint. *Journal of educational psychology*, 54(6), 346.
- Yavuzer, H., İşmen-Gazıoğlu, E., Yıldız, A., Demır, İ., Kiliçaslan, A., ve Serteln, Ç. (2006). The Teacher Altruism Scale: Development, Validity and Reliability. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 6(3).
- Yöntem, M.K. ve İlhan, T. (2013). Benlik kurguları ve otantikliğin özgecilik üzerindeki yordayıcı gücünün incelenmesi. *Electronic turkish studies*, 8(8), 2291-2302.
- Walker, R. J. (2008). 12 Characteristics of an Effective Teacher. Lulu. com.